

Wäljamaalt.

Rootsi kogudused protesteerivad Niia Sakobi kiriku katoliiklastele andmise vastu.

(E.M.) Pühapäeval, 12. aug. korraldati Rootsi kirikutes hääletamine Läti Sakobi kiriku „röövimise“ vastu. Rootsi koguduste liikmed, kes kirikus olid, hääletasid protestirezolutsiooni poole. Seriske teadete järele on protesteerinud 1317 kogudust 214.073 häälega, peale selle on kirikliste ühingute ja organisatsioonide kaudu ning ühiskond antud üle 5000 hääte. Tegelik protestantide on hääletanud ka metodistid, adventistid jne. „Social Demokraten“ 18. aug. ilmub kahe Läti sotsiaaldemokraadi seletus poliitiliste põhjuste kohta, mis „im“ hundiid Sakobi kiriku katoliiklastele andma; Läti valituse teguviis tunnustatakse õigeks, kihutustöö sellena on olnud wanameelsete poliitika. Rootsi kodanline ajakirjandus pole Läti valituse tegevuse kohta võtnud.

Poola nõutab Ameerika kapitalistidelt laenu.

(E.M.) „Le Journal de Belgique“ kirjutab 18. aug.: Juba mõnda aega peetakse Warskapis läbirääkimisi Ameerika kapitalistide esitajatega, kellest Poolamaa loodab 100 miljoni dollari laenu saada. Laenu reallõuendamine eelab terve rea reforme, mida võlajad nõuavad, samuti ka tagatist. See laen ei ole sõltumatu teise laenuga, mille kohta Kubarski Pariisis läbirääkimisi peab ja millel tagatise loodetakse olevat.

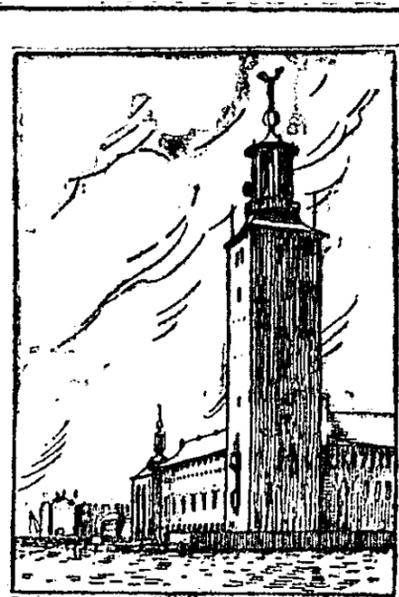
Wene-Numeenia läbirääkimised.

(E.M.) „Svevstija“ kirjutab 19. aug.: 13. aug. algasid Viraapollis (Numeenias) Wene-Numeenia läbirääkimised piiritulude lahendamise asjus. 17. aug. olid harutajel Wene ja Numeenia piiritulude vahel olnud kokkupuudet.

Nasfused Wene wilja wäljatveos.

(E.M.) „Ekon. Shisni“ 18. aug. kirjutab peafkirja all „wilja ekspordi eel“: peahädaohk seisab selles, et raske on talupo-

gadele rahuldavaid wilja müümisel tingimisi pakkuda. Meie kaubandusaparaadi juurte kõrvaliste kulude ja wiljahindade langemise tendentsi mõjul ilmaturul, jääb talupoegadele wiljamüügist õige vähe üle. Teravilja hindade wähe Moskwa turul ja prowintsis on viimasel ajal kuni 100% ja rohkem. Talupoeg sai märtsi-aprillikuuks keskmielt 10 rubla ruffi puudast, kuna samal ajal Moskwa turul ruffi puud maksis 19-20 rbl. Nii juure hindade wähe põhjusteks on kallid wao ning kaubandusorganisatsioonid. Wilja waganutesse laadimine ja wäljaladimine on praegu 5 korda kallim kui enne sõda.

Stokholmi linna uus raketada, mis hiljuti valmis sai ja sellekohaste pidulikkude puhitsemistalitusse järele tarvitusele wõeti.

Wene õhulaevastiku suurendamine.

(E.M.) „Svenska Dagbladet“ teatel on pärast sõja lõppu umbes 600 lennukina masinori Saksaist Malmõsse wõetud ja sealt pikkanõuda nõukogude Wenenmaale edasi transporteeritud. Nüüd, kirjutab leht, nagu korraldaks nõukogude walitus eridale õhulaevastikku. Nõukogude esitaja,

kes jün mainitud vastu käis wõtnas, öendab jeda teadet ainult jedawõrd, et Wenenmaale weetud masinate arm wälksem on olnud: kokku umbes 80 masinat.

Greeka kuningaga tunnustamise küsimus.

London, 21. aug. (E.M.) Reutersi kuulmist mööda pole Briti walitus Greeka kuningaga tunnustamise asjus mingit otsust teinud. Kui eelolewate walituste mõjul teatakse Greeks; läse käiesti jeadusit konstitutsiooniline walitus, wõib küsimus uuesti arutuse alla tulla.

Muudatused Läti wälisehitustes.

Nagu „Latwies“ teatab, wõetawat lähemal ajal Läti wälisehitustes ette suuremad muudatused. Praegu waba Londoni jaadiku kohale olewat lootust saada end. Moskwa jaadikul Feldmann'il, kui ka Pariisi jaadikul Dr. Groszwald jun. Viimase nimetamise puhul Londoni jaawat Pariisi jaadikuts praegune Läti esitaja Poolas ja Tšheho-Slowakkias Dr. Walters, kes oma kohta annaks parempoolsele sotsialistile ja end. wälisajade riigisekretäri abi Salnais'ile.

Teated Wenenmaalt.

Moskwa, 21. aug. (E.M.) 20. aug. alates wiatke posti ja telegraafi maksud kulla alusele üle. Postkaart maksab 4 kop., kohalik kiri 3 kop. — Petrogradis ja Moskwas 5 kop.; telegrammi sõna 5 kop. kullas.

Reijjate arm raudteel on tuntawalt langenud. Jaanuarikuul oli sõitjate arv kuuks miljoni, webruaris neli ja pool miljoni. Wastawalt sellele on wähenenud ka jisketulekud.

„Ekon. Shisni“ järele seletanud Prantsuse senaator de Monzie, et tema peab Wenenmaaga tunnustamist tarvilikuks Prantsuse huwides. Tunnustamise poolehoidjad olla Prantsusmaal mitmeist laagrit.

Skäne-Wologda ja Keft-Wene linnades oasid tulewad teated wiljasaagi halvenemise kohta. Halwad ilmad takistawad wilja koristamist.

Petrogradis on Inglismaa jaoks laadimisel 300 tonni Sibert wõib

Parlamentide wahelise konwentsi ilgele pidulikkude wasiwõtmised Kopenhaagenis.

Daani walitus, parlament ja Kopenhaageni linn korraldajid konwentsi liigetel terve rea pidulikka wasiwõtmisi, mis omalt poolt palju kaasa aitawad konwentsi liigete omawaheliseks tutwumiseks ja mõtete wahetamise elustamiseks.

Õhimese wasiwõtmise korraldas 15. aug. õhtul Kopenhaageni linnawalituse raele. Birgermeistri ja muud linnategelased wõtsid kullalist suures laetud õue moodi raatuse saalis vastu, kus kõigile tulijatele ruumi jatkus. Sõnufoonia orkester mängis, peeti wastastikuli terwituskõneld, kunstnikud-solistid lausid rea laulust ette; rikkalikult laetud laudade juures raeleja wahemates ruumides, wõeti õhtueinet, suures haldes rühbati lõpuks teed, wõeti juttu ja nooremad keerutasid hea muusika saatel isegi tantsu.

Teisel kongressi päeval andsid Daani ilsema ja alama kaja esimehed konwentsi liigetele parlamentimajas sõnawõtet, mis Daani põllumajanduse kõrgest arenemisastmest kõige elawamat ja asjakohamat tõendust pakkus.

Kella 4 peale lõunat lutsus Daani kuningapaar parlamentimisehes ühes abitaajadega oma juure teele. Kuninga poolil ilmuti lihtjates wäljalastantawales riides. Wastuwõtmise sündis kuningaga elutohas Amalienborgi lossis, dieti lossi õues, kus jaatkonnad maade järele tähestiku järjekorras üles jaeti.

Majesteetide ilmutimisel hakkas sõjawäe muusika mängima. Nii kuningas, kui ka kuninganna olid mõlemad lihtjates erariides, ilma au- ja ametimärkideta ning juure jaatkonnata. Konwentsi esimees, Daani parlamentide liige Moltzenen tutvustas igat jaatkonda eraldi, kuna majesteetid kõiki kullalist jädantilist läega teretasid ja uendega lõbusalt juttu wõtsid. Kuningas Krist-

jan X röömustas, et talle wõõrastelt maadest nõnda rohkesti kullalist on tulnud, kuid tahjatjes ühtlasi, et tal ktsjad toad on ja wõõraid mitte seal vastu wõtta ei saa, waid jeda aias peab tegema. Ühes kõigile tere-tusematt, rääkis õige miimeid keeli.

Wõõrastele pakuti laetud laudade juures teed ja juhtkruusida. Wastuwõtmise kestis üle tunni aja. Kui majesteetid lahkusid, hüüti neile jumalagafatimiseks hurraa, elagu, elätõõn. banat järele. Selle järele tegid wõõrad lossiametnikkude juhajatel ringkäigu lossi awalikkudes ruumides. Lojs on siikirikas ehitus kauni kunstivääratusele sissejeadega, kuid wälispidi kaunis wanawenud.

Palsuid kullalist üllatas Daani kuningapaari demokraatlik ümbrus ja lihtne olek, mis jelle maa peremehe meile nõudajama lähedale tõi, nagu tema jeadusandjad, pealinn ja kodanikud lihtjate aja jooksul oma lahtusega meile on juntuud armsaks jaada.

Sama päewa õhtul korraldati Kopenhaageni rahwaasas „Eivoliis“ terwe rida pidulikka ettekandeid konwentsi liigete auts ning pandi juurewõistluse tulewärt toime.

Peale konwentsi tööde lõpu, 17. aug. õhtul, andis Daani parlamenti grupp konwentsi liigetele ja nende daamidele suurepärase banketi ning 18. aug. korraldas Daani põlluwõimistat wäljastõidu Kopenhaageni ümbruskonna põllumajandusliiktesse ettewõtetesse. Viimastest loodan edaspidi weel lähemalt kirjutada. J. S.

Teater ja muusika.

A. Rikbergi „Meetud talu“ esietendus „Estonias“.

Tänaõune „Estonia“ teatri hooaja awamine märkis lähelepandawa jündimise meile teatrielu arenemisloos. Teisipäewajels hooaja algetenduseks oli walitud Eesti parema draamafirjaniku A. Rikbergi uudis-

teos „Meetud talu“, milles peegeldunud terawjoonekalt kirjeldatud warjundid meie maale wiljakul teel arenewatest hariduspiiridest, pooliku ja ebapraktiise koolitamisega ilterusest kandjatest j. n. e. Kuigi näibendis kaitatud koolitatu peogade ja liitarde wahel meie rahwaelis üldise wäär-nähtusena ei saa wõtta, tabab teose jatiitiline pilge ometi kujutalt eluaparidust mõnedes meie jõukamate maafondade suurentes kahides.

Nende ennustuste õhtuajel fagus nähtawasti ka esietendusele niipalju waatajaid kui ruumi wahegi jatkus. Oli kohal kõigt tunnuste järele solidsen oia meie teatri-publikumist.

Õhimese waatus kiltkestas pilku koforiitjelt kauni dekoratiwile pildistusega: tiit-biline Eesti talu liugjat mäekühmi katwa wiljapõllu äärel. Tähedane kujutus Donna-Eesti maastikust. Wiljapõllul umbrohu ja karnohaka laigud; kiraksewa talu tunnustused. Esikohal käjipundega sild. Lagapõh-jaks tehniliselt õnnestunud „kaewas“ õhju-wate pilwedeaga.

Enam laugemalt tabatuna näis talu-na ja taluõue kujutus järgmistes waatuses. Kindlajoonelisema, hästi walitud ja läbi mõeldud fuju andis S. Lauter stud. jur. Heinrichi oas, kuigi jee kiitup maal näib haruldane olewat. Nõrgemana esinesid aga pea kõik puht-maaliüübid. Luli meelde kirjeldus E. Tolstoi „Wimeduse wõimuse“ ettekandest, kus üks tähtsam Peterburi näitleja kuhugi lõunapoolse Wolgaäärsele maafonda mitmeks nõdalaks jõitis ainult jektels, et koha peal tegelikult tutwumeda ühe-ainja kordumwolt ettekulena jona kofapeale wäljaraatimiseega. Seda maalel luttu-menduet peafid küll ka meie näitlejad eriliijelt filmas pidama. Enam lähedane pais-lis waaperemehe kujule E. Kurriim Wõh-uni talu peremehe Jaak Jaski oas, kuid weenistes tundis liig tehtuna. „operetli-jena“, karigeerituna. Näitlejal on puudu-mud reaalne eestlugu, tegelik elupilt. Rah-watuna, paiguti paaloslijena, kohati magus-

Ühistegevus.

Ühistegeelised kõnekoosolekud

26. augustil korraldatasie Sallistes, kohaliku tarwitajate ühijuse poolt ühistege-line kõnekoosolek, ühistegeelise liidu poolt on kõnelejaaks määratud ühist. instr. J. Johanson. Samal päeval korraldatasie ühistegeelise kõnekoosolek Käpina laenu-ühijuse poolt. Kõnelejaaks on kutsutud ühist. instr. Wälberg. 2. septembriil peetaksie ära kõnekoosolek Jõhwis. Kõnelema on kutsutud ühist. instr. J. Johanson.

Tartu teated.

Rahwailikooli loengud

algawad Tartus 24. septembril. Dekori-tets on osalt samad õpejõud, kes läinud ja eelmistel aastatel loengutega esinesid. Rah-wailikooli ümber on loondunud teatav kindel ringkond, kes kuulab aasta-aastalt loenguid. Läinud aastal oli rahwailikooli loengu kaarte ligi 100 müüdnud, kuna eel-misel aastal nende arw üle 100 kõiis. Loengutel käis keskmielt 20-40 inimeft.

Emajõe kalda kindlustamine puu- ja kiwi-silla wahel.

Tartu linnawalitusele on kanatusele meel tänawu priestee ääriest Emajõe kallast puu-sillast kuni kiwisillani weewoolu wõstu kindlustada.

Selarwe ja kindlustuse plaan on linna arhitekti poolt juba kokku jeatud. Kind-lustamine läheb umbes 882.300 marka maksma.

Mustawee torn

jäseeadmisi linnawalituse poolt palutawad Wälte Tähe wulika majaanonifus, kes ka nõus on töö taju endi peale wõtma.

Linnawalituse on weeteru jäseeadmi-sega nõus.

Tartu Emajõe silla ehitamise toetuse asjus teatas teedeministeerium linnawalitusele, et wabarigi walitus on lubanud teedemini-steriumi ettepanekul 5 miljoni marka weel selle aasta lõakrediidi nõudmisele üles-wõtta. Tähenõutud summa wõib weel ees-tulewat talweel Tartu linnale tarwitamiseks üle antud jaada, kui krediid riigikogu poolt on lubatud. Tingimine jelle juures on, et silla projekt teedeministeeriumi poolt kinnit-tust leiab ja poliitogule kinnitamiseks ette-panna.

sentimentaalsena wäljendus Sr. Han-jen Zukuje oas, kuigi jün ka autor näitlejale wähe usutawa, elust erinewa, kohati lig-õpeltiku ja romantika maigulise (unistus jilla käjipundel) illesand on loonud.

Uhtapawil meeldiwad maatuüibi andis Hugo Laur julase Jüri oas, eriti wiima-jes waatuses, jamuti ka Sufy Jakobion ümmardaja Gppi kujutades.

Üldijelt peab nimetama, et maalel tüü-pide esinemine nõrgemana, wiljakult taba-tuna kordus, wõrdlemisi teiste õkadega, mis fandsid wahapealset ilmet; näiteks Silba Sella s Urwe ja Marta Nilus Wirme oas ja Albert Uksip raiooniülemana, kes, olgugi et sagebaste kaldusid iialdama, pat-fusid ometi reaaljeid kujutusi.

Autorit A. Rikbergi austati etenduse lõ-pul laulestiwate kiiduwaldustega, kutsuti näitelawale, kuhu ka ka näitlejate wahel ta-gasihoidlikult ilmus.

Draamateater.

Piletite eelmüük, „Kuningas Odipus“ ja „Dhwer“ peale iga päew kella 11-1 ja 5-8. „Kuningas Odipus“ tuleb ettekan-dele laupäeval, 25. aug. ja „Dhwer“ pl-hapäeval, 26. jsp. Teatribüroo.

„Estonia“ teater.

Teatrituktuuri õitfenguji wõime kõnel-da jüs, kui on teineteisi wastastikku mõju-tamas teater ja publikum. See wõimalus awaneb publikumile, astudes teatri aasta-abonentide ringi.

Õhimesena laawastusena sõnadräama abo-nemendi riikmas tuleb täna, neljapäeval, teistkorda ettekandele A. Rikbergi komöödia „Meetud talu“, mis esietendusel hooaja awa-misõhtul waimustatud ojavõtu ajalijeks sai: iga waatuse järele kordumad rõõfed kiiduwaldused ja etenduse lõpul esilepub-lew õwastioon autorile, kes etendusel wiibis.

Somme „Mida“. Teatribüroo.

Tallinna lõunamid.

Tallinna sadama elewaator weneleastele 12 aasta peale renditud.

Rendi suurus 1.200.000 marka aastas. Weneleastele kohustatud elewaatori ühes aita-dega torba teadma, Tallinna kawatsetakse veel teine elewaator juure ehitada.

Viimajel ajal on weneleaste juuresti Tallinna sadamast huiwi tundma hakatud. Nimelt kawatsetavad nad endi wäljameels määratud wilja ainult Tallinna sadama saudu, kus juur elewaator juba olemas on, välisriikidesse jaotama hakata. Selle wäljameelse on juba algust tehtud. Nimelt on senini peale mitmelajaga magumitise wilja Tallinna jõudnud, kust ta laowadele laaditakse ja Vääne-Curoopa riikidesse edasi laadetakse.

Siljuti on ka Tallinna elewaator weneleaste poolt ära renditud. Sellekohane rendileping on neil päewil allatirjutatud, ning tema järgi jääb elewaator ühes kolme juuresolewa aibaga kabetsejäljimeels aastaks weneleaste kasutada. Nimetatud leping on juba meie meelilise poolt kinnitatud.

Sevingu järele on weneleaste kohustatud elewaatori mehhanismi, mis sõja ajal osaliest purustatud, kuue kuu jooksul uuesti torba teadma. Zuhumisel, kui tarwis läheb elewaatori laiendada ehk mingisuguseid uusi juureehituseid ette võtma, on weneleaste kohustatud jeda tegema. Elewaatori ja ta juuresolewate aibade kordajadmine läheb ligi 7 miljoni marka maksma. Töö on juba ettevalmistusele läinud.

Rendihinnaks on määratud 1.200.000 marka aastas, kusjuures elewaatori kordajadmine kuulub, mida weneleaste kasutavad, rendihinnast maha arvatakse, nii et elewaatori remondikuludega weneleaste poolt rent 5—6 aastaks ette ära tasutakse. Rendileping on tehtud 12 aasta peale, mille järele elewaator ühes kordajadmine kolme aibaga wäljuse korraldusse tagasi läheb.

Weneleaste poolt on teedeministeeriumile 600.000 margaline kantsjon sisemaksutud. Kui nad kuue kuu jooksul elewaatori kordajadmine töid pole alustanud, mõtab mereasjanduse peawalitsus elewaatori oma korraldusse ning 600.000 margaline kantsjon loetakse riigi omanduseks.

Maagu erawiljil kuulda, loodajad weneleaste wilja kammis juurel arwul wilja wadama hakata, nii et nad olla arwamisele tulnud, et Tallinna elewaator kõigi nende ekspordwilja wärsu wõtta ei jõu. Selle tõttu olla nad hiljuti veel teise samamure elewaatori juureehitusest huiwi teinud.

Mlandus- ja mehinduseltfile maad antud.

Mlandus- ja mehinduseltfile esines linna walitsusele palwega, et temale Maopa uulitja äärest 2000 r.-l. juurune maala rendile antaks. Linna ehituskomisjon osustas sihingu soowi rahuldada. Maa antakse rendile 5 aasta peale, ühes tingimiseega, mille järele linnal õigus jääb kummutilise etteütlemise järele rendilepingut tühistada.

Linna ehitustööde wäljaandmine.

Linna ehituskomisjon osustas wälja anda Weerenni uulitjale piistitawate 3 elumaja ehitustööd ehituskontor Bihlaf ja Kõle 1.300.000 margaga eest. Linna naha- ja huiugaiguste haigemaja ümberehituse tööd antakse wälja inf. Zääratfile 895.000 margaga eest. Palkumisi oli tulnud kummutagi maja ehitustööde peale 6. Uue-Sadama uul. nr. 11 olewaste linna elumajase osustas ehituskomisjon elektrivalgustust jisse teada. Sisesejade tööd anti wälja Kapii elektritööstajatele 26.000 margaga eest.

Wana-Sadama uulitja laiendamine.

Siljuti alustati mereasjanduse peawalitsuse korraldusel fita Wana-Sadama uulitja sadama poolse otta laiendustööd. Selleks fiksi oja sadama kapteni maja juures ajmavahid hooneid maha. Praegu allatse nende mahafistud hooneid ajemete prügitamijega ametis. Kui jelle tööga lõnile jõutakse, siis ajutakse tollihoowi kivist aia mahafistumisele, mille järele o. tollihoowi alla kuuluvast maa-alast uulitja alla jätakse. Seega looks Tallinna sadama jissekäik kiitlalt anarats. Senini oli fita uulitja tõttu jissekäik sadamasse juure liitu-

Haridusministeeriumi eelarwe ja tähtsamad tegevuslawatfused tulewa aasta kohta.

Korraldij kulusid 1924. a. eelarwes 622.858.900 m. Grafkorraldij — 162.640.000 marka. Korraldijate kulude eelarwe käesolewa aastaga võrreldes juurenemud 71.302.900 margaga võrra.

Täna kuuldawasti jõuab haridusministeeriumi eelarwe ja teletustirja kofkuseadmine lõpule. Esialgsete kofkuseadmete järgi oleksid haridusminist. kulus tulewa aasta kohta ligikaudu järgmised:

Keskwalitsus.

Palkadeks kuulub 2.944.000 m., seega 177.000 margaga võrra rohkem tänawusest. Ametijõitute kulus 422.000 marka, on juurenemud 144.000 m. võrra. Efituskulus 60.000 m., samuti nagu käesolewal aastal. Juriidiline abi 185.000 m., juurenemud 23.000 m.

Kokku kofkastajate wäljaminekud 3 milj. 611.000 marka.

Majandus-osalonna kulus

Juurenemud ainult 9600 m. võrra; eelarwesse on wõetud 1.528.700 m. Rende hulgas jääks muutmataks ametijõitute kulus 72.000 m., samuti ka arstiabi ja toetus 600.000 marka kõigis riigi koolides, kofkarhihois j. m.

Kantselei kulus 700.000 marka, on juurenemud 55.000 m. võrra; majapidamise kulus 380.300 m., — 29.200 m. võrra

Sõidu- ja wesoabinõudeks on mõeldud 1.184.500 m., seega rohkem tänawusest 984.500 m. On kawatsetud osta üks sõidurauto, mis haridusministeeriumil seni puudub.

Sitkuma waranduse omandamisele on ettenähtud 109.400 marka (juurenemud 49.400 mk.). So-Souete remondikulud — 117.700 m., on wähenemud 20.000 m. võrra.

Kultuuriline toetus

Juurenemud tulewal aastal 52.000 m. võrra. Üldiselt on siin kulusid eeldatud 25.342.000 m. Selleks kuluarwesse kuuluvad kofkewamate õpilaste toetus, abirahad wabadusõjast osawõtnud õppur-jõduritele, koetusrahad wamadetele õpetajatele jne.

Kokku majandus-osalonna kulusid 30 milj. 283.400 m. Seega 988.200 marka tänawusest rohkem.

Koolipalton, kofkastus,

Palgad 1.745.200 marka, juurenemud 153.300 m. Ametijõitute taju — samuti nagu tänawugi 1 miljoni m. Kultuuriline toetus on juurenemud 541.000 m. võrra, seega eelarwes 5.415.000 m.

Hariduslaste kuludest oleksid tähtsamad: ülbised kofkused ja efitamid 2.346.400 m., juurenemud 1.043.000 m.

Tööstuskofkused ja efitamid 8.875.900 m., juurenemud 6.403.300 m. Nimetatud summad on wabar. walitsuse poolt juba põhimõttelikult lubatud.

Õpetajate kofkused ja efitamid 9 milj. 199.600 marka, juurenemud 3.856.100 m.

Mitmesugused kulusid (rahwailikoolid, rahwa raamatulugud j. m. l.) 8.230.000 m. juurenemud 3.446.000 m.

Kokku hariduslaji kulusid 28.651.900 marka, seega 14.758.400 marka rohkem tänawusest eelarwest.

Kiigikoolid.

Siin on kooliõpetajate seintuaride illewalpidamijeks ettenähtud 33.995.800 mk., juurenemud käesolewa aastaga võrreldes 310.100 m.

Kiigi kofk- ja kofkoolid nõuawad kulusid 21.376.600 m., seega 1.094.400 m. rohkem kui tänawu.

Kiigi hoolekande koolide kuludeks on

eelarwesse wõetud 1.250.700 m. tänawusest rohkem, j. o. 7.003.200 m.

Uulitjate kofk- ja kofkoolide illewalpidamine läheks maksma 114.995.100 m., j. o. 5.133.900 marka rohkem kui tänawu. Uulitjate algkoolid nõuawad riigilt 185.053.600 m., seega juurenemud 4 milj. 511.200 m.

Maa ja linna koolinõuamijate palgadeks läheks 3.159.000 marka, juurenemud 231.000 marka.

Kofku kooliojalonna kulusid 402.440.400 marka, mille tõttu tulewa aasta eelarwe juurenemud terweit 27.977.000 m. võrra.

Teaduse ja kunsti wafond.

Palgad 398.200 m., wähenemud 9000 m. võrra. Ametijõitute taju 16.000 m., wähenemud 3200 m. Triiki- ja kofkustulud: Eestimaa kirjelduse wäljaandmine Zuglisa ja Prantliuse keeles 5.680.000 m. Nime-tatud paragrahwi all käesolewal aastal ainult 2.516.000 m.

Kultuurilise toetuse alal on mõeldud: stipendiumid 7.542.000 marka, juurenemud 3.779.000 m. — Kunsti ja teaduse alal kulus 19.424.000 m., juurenemud 9 milj. 624.000 m. — Kirjanduse ala kulus 3 milj. 460.000 m., wähenemud 35.000 m. võrra.

Wanade kirjanduse ja kunstijõitute toetusrahajad on kogumummas juurenemud 513.600 m. võrra; selleks eelarwes kofku 1.161.600 m.

Muuseumide toetamiseks mõeldakse wälja anda 2.156.700 m., seega rohkem tänawusest 606.700 m.

Hariduslajad kulusid 140.000 m. Spe-tarbede ja õpewahedite nõutamijeks on eelarwesse wõetud tänawusega võrreldes wähenem 300.000 m. Rahwus-kultuuri wäär-tuste kogumijeks ja korraldamijeks 2 milj. 430.000 m., seega rohkem käesolewal aastal 520.000 m. võrra.

Tartu ilikooli wäljaminekud

fõrgenekid tulewa aasta korraldij eelarwes 18.658.000 margaga võrra. Kofku nõuaks ilikool korraldij kulusid 119.585.200 marka.

Tallinna tehnikumi ja tehnika-ehituse gümnaasiumi wäljaminekuteks on mõeldud 17.071.100 m., millega juurenemud kulu 3.941.800 m. võrra Kiigi kofkarhihoi illewalpidamine läheks maksma 6.050.300 m., juurenemud 2.334.000 m.

Kokku teaduse ja kunsti wafonna kulusid 185.416.500 m. Seega tänawusest rohkem 41.795.700 m.

Kokku korraldijate kulude eelarwe 662 miljoni 858.900 m. Seega juurem tänawusest eelarwest 71.302.900 marka.

Grafkorraldij kulud.

Grafkorraldij wäljaminekud on eeldatud 162.640.000 m. Rende hulgas oleksid tähtsamad: tehnikumi hoone ehitamise algustulud 50 milj. m., Tartu ilikooli ehitused 38 miljoni m., Tallinna merekooli maja ehitamine 21. miljoni marka j. m. f. Kui uue hoone ehitamisest asja ei laa, siis on ministeeriumil kawatfus merekoolile omandada ühte juuremat maja Laial uul. Rannawarawamäe all, mille eest nõutakse 10 miljoni marka.

Operatfiooni tuludena on eelarwesse wõetud 3.320.000 m.

Kulusid on ettenähtud 2.374.000 marka üüri näol riigi majadest, mis haridusministeeriumile alluawad.

Nõmme jaam ilma tuuniteellata.

Nii mõneki kodumaa wäheemas jaamas puuduwad alles tuuniteellad, mida wiit kar-wilifkude freeditide puudusega tuleb jeketa-da. Quelik on, et tuuniteell puudub ka niinuguses jaamas, nagu Nõmme, kus päewa jooksul nii rohkelt rongijid ja reijitaid läbi läib. Nõmme on oma elanikkude arwuga ees nii mõneki kodumaa wäikekinnis. nng-temas elutied rohkelt inimeji, kellel teenis-

tus Tallinnas, seega ka kätne aja teadmine tarwilik. Ühe tuuniteella ostmiseks peaks if-fa freeditit teitama.

Uue-Sadama uulitja laiendamise tööd jõuawad lõpule.

Mereasjanduse peawalitsuse korraldusel alustati hiljuti Uue-Sadama uulitja laiendamist, et jissewääsu sadamasse niuwiiti kergendada. Uulitja laiendamiseks tuli mahafiskuda üks aed, mille alune maa-ala uulitja alla wõeti. Praegu kelle jillutamise-tööd käimas.

Suuetust kuulutaw wäraw Tallinnas.

Maagu eriteadlaste kofkelt kuulud, ah-warawat Suure-Rannawarawa wõlwis-tiku „Pafsu Margareta“ juures lähemas tulewikus mahafangemine, kui aeglasti wastuabinõusid tarwitajale ei wõeta. Rewolufstooni päewil 1917. aastast, on wärawa wõlwo 6 aastat järgimõdda ilma la-tuse warjuta kilmaga, sooja ja wihmajadude käes tõdunenud. Kõdaohit näib jeda juu-rem, et oja wärawa wõlwiit wäga lame on ja selle tõttu wäheje raskuse all jisse wõib langeba. Wõlwo olewatti juba allapoole wajanud ja praod jisse wõtnud. Niisugusest läbiwõtmisest muiir muutub raskeks ja pu-dewaks. Teatawasti on Rannawarawa ühes „Pafsu Margareta“ torniga haridus-ministeeriumi hoode antud.

Maafõowimise palwe tagasi kllatub.

Korraldijate omanikkude ühing „Kodu“ ja põlewikwi korraldijate ühing esinesid linna walitsusele palwega, et neile Kõndi tee ääres jissewõetud linna maalaft juurem ehitustrunt rendile antakse.

Linna ehituskomisjon ei leidnud wõimalikust, palutud maalafti rendile anda ega ka müüja, kma see linnale omale lähemas tulewikus tarwis läheb ehituste piistitamijeks ja õfustas palwe eitawalt. —C—

Maafõowimise kinnitamata jäetud.

Mlandus- ja mehindusühing „Kodu“ esitas linna ehituskomisjonile kinnitamijeks Kõpilis tema päewil olewa maalafti planeerimiskawa. Komisjon leidis, et maalafti planeerimine õfjekoheselt läbiwõidud pole, õfustas ehitatud kawa kinnitamata jätta. Ühes jellega tehtakse ühingule ütlesandeks, tähendatud maalafti muesti ja õfstarbekohajemalt ümber planeerida ning kawa linna-walitsusele eitada. —C—

Järewalwe kinnit ametisse määratud.

Niikõise ehituslaenu abil piistitawate hooneid ehitustööde järewalwe õfstarbet wõtkis linna ehituskomisjon ühe kinnitud ametisse. —C—

Linna potijepa töötaju fõrgendatud.

Potijepa fõrgenduse tööd on, esines linna ehituskomisjonile palwega, et tema töötaju fõrgendataks.

Ehituskomisjon leidis, et töölunde muutmise tagajarjel potijepa tööde taju praegu liig wäike on ja õfustas ettewõtja töötaju 20 protfendi võrra fõrgendada.

oooooooo

Sport.

Jalgpall Pärnus.

Pühapäeval, 19. aug., wõitlised Pär-nus Wiljandi j. r. r. ja Pärnu „Ter-wise“ A meeskonnad. Mäng oli õige elaw ja kiire ning lõppes talafakaluse wärawate arwuga 1:1 (1:1).

Pühapäeval, 19. aug., wõitlised Ni-lingi-Nõmme Mõisajala tuletõrj. jeltji j. o. jaf. B meeskond ja Niilingi-Nõmme tuletõrj. jeltji j. o. jaf. A meeskond. Mäng lõppes talafakaluse 1:1.

Jalgpalli wõitlus Rakweres.

Jalgpalli wõitlus, mis peeti pühapä-e-wal 19. aug. j. a. Rakweres kohalise j. l. „Kalemi“ ja Tallinna „Flora“ B meeskonda wahel, lõppes tagajarjega 5:0 (2:0) „Flora“ kofkts. Wahelõhtumikuts oli hra Erlich.

Weneleaste head jalgpallimehed.

Mõukogude Wene jalgpalli meeskond, kes praegu pikemal ringreijil Euroopas wiibib, on mitmel pool eduga wõistelnud, mis weneleaste mittehalwast manguwõimelt tuunistust annab.

Weneleaste parematest tagajarjedest jelt-let wõitlusreijil wõib nimetada wõitlust Stokholmiga, mis 5:5 lõppes ja wõit Dul-gaaria meistri „Slawia“ üle 2:1 wastu.

Wana-Kalamaja uulitja prügitamine.

Wana-Kalamaja uulitja, mis oma kor-raldamatusega rohkem uuninat tekitab, on niid priigikamije alla wõetud. Uulitja prü-gitatofje jämeda raudkivi kruunaga.

Siferiigist.

Sarjumaalt.

Sarjumaal koolijuhatajate koosolek

peetaks ära 16. septembril Sarju maakonna-
valitsuse korraldusel, maakonnavalitsuse
ruumides Suur Koosikrantsi nnd. nr. 12
Koozoleku päevakorras on ettenähtud
viida koolitöösse puutuvaid küsimusi. Kõ-
nega ühistegemise üle esineb ühistegelise
liidu sekretäär S. Reinmann. — a —

Järvamaalt.

Salvad liikumisteed Järvamaal.

Liikumisteed on viimaste viimastade
tõttu porised, mõnes kohas olse läbipääse-
matud. Suuremalt osalt kaunatawad teed
puuduliku parandamise all, sest teed on lõ-
aastatel parandamata jätmisel nii auklis-
teks ja konarlisteks muutunud, et nende
korrajadmine õige suurt hoolt ja tööd
võuab. Eriti halvad teed on Koeru kihel-
konnas, kus Rakkest Koeru viitva 1. klassi
maantee nii halb on, et suurema koormaga
ja viletsa vantriga teele minet võimata.
Teid lõhuvad omakorba ka raskeweo au-
tob ja omnibusid.

Kilomeetri postid puuduvad veel praegugi
meie maanteedel, olgugi, et tarvidus
nende järele suur on. Järvala.

Postiolud Ambla kihelkonnas.

Kui aasta eest postivedamine Ambla ja
Tapa vahel Tapa postijaama kätte läks,
jaab Ambla alevi korraldust sama päewa
ajalehed kätte. Kirjade vahetamine sünnib
niilid ka palju kiiremini kui enne. Hoopis
halvem on aga postikorraldus ümbri-
konna valdadega. Wallamajadesse weetakse
post enamasti küll samal päeval laiali,
kui ta Amblassegi jõuab, kuid kirjad ja
muud postijaanded saadakse kätte alles
päewa või paari pära, kiirel tööajal isegi
nädalate pära.

Arusaadav, et sarjase postikorralduse
juures ajakirjanduse tellimine ning luge-
mine tuntavalt väheneb. Järvala.

Uusuelu Ambla ja Tapa ümbruses.

Uusuelu on laineid löönas. Tegutsemas
on mitmesugused usulajad, kes ilufate jä-
nadega ja kentsakate tegudega omale hingi
meelitavad. Niihda on, et „ärkanute“ arv
õige suur olla. Metodistid ehitavad Tapa
alevisse oma Ameerika usuvendade toetusel
kirikut, sest jensid koosolekud on näidanud,
et Tapol nii suure ruumid puuduvad, kuhu
metodistid võiki oma kuulajaid korraga
hoidaks ära mahutada. Kirikuhoonde saada
kuulda vasti puust. Teistel usulajatel
puudub samuti oma peavari. Ngaralt te-
gutsuvad paluvennad, kes rannates ma-
konnast maakonda kuulutavad meelepara-
dust, pattude andeksandmist ja viimast koh-
tupäewa. Muude hulgas käib ringi ka üks
10 aastane poisikene, kes oma „loenguid“
küll Sarju-, Järva-, Wiru- ja Lääne piiri-
des liikudes piirarateni liigutatus kuulajatele
peab, neid oma patu kahetsema ja ärkama
üles kutsudes. Poisikene olla kufagilt Jär-
vamaalt Ambla kihelkonnast pärit. Kuula-
jateks olla enamasti naisterahvad ja wanad
inimesed.

Majade wärwimine ja remont Tapol.

Zuba mineval aastal alustasid mõned
majaperemehed majade remonteerimist ja
wärwimist, kuid tänawu wärwitud ja pa-
randatud enamasti kõik majaperemehed ma-
jasid. Muu seas wärwitakse ka raudteecaa-
ma hoonet.
Rohkem, kui majade wärwimine, puutub
silma majade ehitamine. Kõigi tähtsamate
teeharude ääres puutuvad silma pooleli ole-
wad ehitused, millede fognaru kolme- nelja-
kümmene ulatab.

Uuseli ilustamiseks on ametis kohalik
aednik Wollmann, kelle hoolle alla umbes
wafamaa suurune maaliik alevi keskelt an-
tud ja kes sinna õige kena lilleaia meeldi-

waite ja nägusate kinniteedega asutas. Koh-
ju, et plats nii wäikene.

Järvala.

Maahindamine Järvamaal.

Maahindamise eeltööd on Järvamaal
juba käimas, kuna käielik hindamine alles
hiljem jäänud. Nagu kuulda, olla hindajate
hulgas palju umbkeelseid wenelest, misjugu-
ne asjaolu elanikkude hulgas palju nurinat
ilmitab. Töö, mis nii laialine, nagu ma-
ahindamine, peab rahwa huwilele wastawalt
jündima, selleks peab olema elanikkudel wõi-
malus läbi käia maahindajatega. Kuidas
jaab aga see jündida, kui kumbki pool ei
jaa üheteisest aru.

Mõned andmed Ambla ühispimatalituse juuliku tegevusest.

Ambla ühispimatalitus, mis üks suure-
matest Eesti, wõidab ühtelugu ifka rohkem
poolehoidu, mida tunnistab alaline piima-
toojate arwu suurenemine. Piima toodi juu-
likuus üle 15.000 naela päewas. Piima
raswaprotsent kõikus keskmiiselt 3,5 kraadi
ümber. Kõige lahjemaks piimaks oli 2,5
kraadiline piim, mida aga õige harwa ette
tulid. Piimahind kõigub piima raswapro-
tsenti arwesse wõttes 8—13 marga wahel
toop.

Wõid müüakse liigetele ja wõõraatele,
kusjuures wõhindadeks olid juunikuul 80
mrf.; juulikuis 85 ja augustis 100 mrf.
Wõid on valmistatud eksport-wõiks ja lä-
heb keskhiisijuse „Estonia“ laudu müü-
gile.

Piimatatalituses oli ametis 6 palgalist,
nende hulgas 3 meeste- ja 3 naisterahvast.
Ühikus murettes hõwel Sakjamaalt uue
suurema aurujõul töötawa wõimafina, ja-
murti muretsuti mus aurukatel, mis endiseit
küll palju suurem pole, kuid wõhem kiite-
materjaliga töötab. Ehitati ka uus katta-
ruum. Puudulikus ja wäljeseid on endine
piima ümbertöötamise-masin ja mitmesugu-
sed piima ümbertöötamise ruumid.

Uhine arwepidamine kannatab tööjõudu-
de puuduse all. Meier, kes ühtlasi ka ra-
matupidaja, on tööga nii koor-natud, et pii-
maraha arweteiga kuu lõpuks walmis ei jõua
ning piimareha maksmine kuni teise kuu
lõpuni wiidib.

Järvala.

Salaförtid maal.

Wiimase ajal on wiinajoomine nii ko-
hutawalt laiali lagunenud, et wähe leidub
talusid, kus teda ei tarwitataks. Zcomine
edeneb jeda rohkem, et salaförtid igas wäik-
jemaasti alevis ja isegi küllades töötawad.

Tapa alevis, kus pooltoinat awalikku
alkoholimiisigi kohta, töötawad edukalt ka ja-
laförtid. Kui muudu äri wõiklult wälja ei
kannata, segatakse „kaubale“ tubaka-wett ja
seebikuiwilulakist hulka, wõatamata misjugu-
jed tagajärjed tarnane wiinaloputis „kum-
dede“ organismi järele jätab. Nagu kuulda
õijjeda salaförtide äri isearanis edukalt
naabruses Ambla alevis, kus elanikkude
eneste jutu järele pea igast majast wiina
wõiwat saada. Olgugi, et politsei pooit
jarnaseid ärisid rohkesti tabatakse ja trah-
witakse, ei kohuta see palju, waid jätkatakse
äri koge peale trahwimaksimis.

Omniibussi ühendus Rakke ja Koeru wahel.

Tänawu kewadel awati omnibussi ühen-
dus Rakke ja Koeru alevite wahel, kuid un-
bes kuu aja eest katkestati ühendus No silla
parandamise tõttu. Silla parandamise tõt-
tu on ka muu liikumine katkestatud. So-
busstega tuleb No sihti mõõda käia, mis
mõõda rabast maapinda läheb. Gaod, mille-
ga see tee täidetak, on ajajookul juba kõ-
dunenud, nii et mõnes kohas wanter rum-
nude peale augus kandma jääb. Kuulda-
wasti jõutakse silla parandamisega juba lä-
hemal ajal lõpule, nii et liikumist endist teed
mõõda jällegi jätkata wõib.

Järvala.

Puuwiija- ja marjaaak Järvamaal.

Marjaaak on tänawu keskmine. Musti-
kate hinnad kohalikel turgetel on 25—30
marka, maasikatel 30 marka, tikerberidel 25
marka, aiamaasikatel 50 marka, murakatel
30—35 marka toop. Nimust puuwiija-jaak
on wäikene, mida weel tugewad toernid wä-
hendawad, purustades wiijapuid ja maha-
raputades puuwiija. Ka lõstrapõõjad on
poolliihjad wõi hoopis tiihjad. Diksemist
riffusid kewadised külmad. Karumarjadel
on tänawu aasta hallitustõbe rohkem mä-
gata, kui eelmistel aastatel, mille tõttu ka
marjaaak wäiksem.

Maasika forjamine olla juurte raskuste-

ga ühenduses, sest kõik raiesmikud on metja-
kaswatamisteks määratud, kuhu loomadel ega
inimestel luba tallama pole minna. Et jar-
nastes raiesmikudes aga rohkesti maasikaid
leidub, siis on keelust üleastujaid palju.

Koolimaja ehitamine Amblas.

Ambla ühispimmaasiumi hoone, mille
ehitamist juba läinud kewadel alustati ja
mida tänawu sügisel loodeti walmis saada,
on alles katuse alla saamas. Ühjud ja
korstnad on ka juba walmis, kuid puuduvad
uised ja aknad ning siemine ehitus. Hoone
tiiremalt walmisjaamist takistas wahpeal
rahapuudus. Hoone on kahetõrjne ja puust
tiibehitustega.

Et üheharajaid koole ühes kohas liiga
siheadalt ei oleks, on Ambla ühispimmaasium
põllutöö-keskkoollis muudetud.

Järvala.

Pärnumaalt.

Karksi põllumehe elu-olu ja wäljawaated.

Tõõbega on Karksi põllumees hädas;
kõit on wija wihma päraft edenema. Kõr-
gete tööpalkade ja wähele töõwiljaluse ning
wihmase aja tõttu tulewad tänawusel põl-
lusaadused põllumehele enesele õige kallid
kätte ja ilmaturu hinnad oma madalusega
teewad meie majanduslise seisutorra pä-
ris raskets.

Palju on kulu ja koormat uute ehitus-
tega; koiididel on midagi uut tarwis ehitada
õht wana parandada, kuid siingi on jälle —
kõit liig kallis.

Seinaiõõ on enamasti pooleli, jaak
keskmine, kuid wihm see rikub saaki ja wii-
witab töõd.

Rullikõõtus on täies hoos; loodetaw
jaak üle keskmise palju ei tõuse, sest halba
rullist on meie mägijel maal õige palju.

Tõõwiljadest suurt saaki loota ei ole.
Odrad langesid usfitestele ohwits ja hii-
fema taera juures peab kahilema, kas saabti
enne küllma walmis.

Kartul ja muu juurwili on igalpool alla
keskmise, ka nendest ei ole palju loota.

Põllumehe lootused on wäikejed ja wäl-
jawaade tulewikku sellepärast kurb. — l.

Abjas Lori-Roadsteri hobufekaswatajate harufelts asutatud.

Halliste ja Karksi põllumeeste koosoleku
järele pühap., 19. aug., pidas jalkfond põl-
lumehe omawahel aru, koosolekul üleswõet-
ud mõtte teostamise üle Apja L.-M. hobu-
fekaswatajate harufeltsi asutada. Üle paa-
rikimne põllumehe olid asutawate üigetena
walmis asja kallale asuma. Põhimõtteli-
felt otjusitati jalksi ajutamine aragi ja põhi-
liiri saadetakse ligematel päewadel registree-
rimisele. S.

Wiljandimaalt.

Obra lehesärbes W.-Tännafilmas.

Obra lehesärbes ei ole igalpool oma
häwitustöö mõju mitte tunda annud, waid
kannatanud on iifitid maakohad.

Wana-Tännafilmas on kõige rohkem sel-
le rööwiku mõju tunda Walma küllas,
Wirtsjärwe ääres, kus odraväljad kollakad
ja liijitjed. Tiiatati on siiski wäljad jälle
ilusamaks muutunud. S—s.

Eesti noorsoo-kaswatuse-seltsi Wana-Tännaa- filma harufeltsi

aasta-peakoosolekut peeti 19. aug. Nisti
koolimajas.

Zuhatas üliõp. A. Miif ja protokollit kir-
jutas üliõpilane Z. Mooses.

Minewase peakoosoleku protokollit kinni-
tamise järele wõetakse wastu läinud aasta
tegevuse ja kasja aruanded.

Mõõdunud aasta tegevus ei ole wõinud
kuigi elaw olla, kuna seda on takistanud
ruumide puudus ja liikmete wõhene huwi
seltsi wastu. Piduifid on korraldatud iifsi-
kute talude ruumides. On peetud üks üh-
dine ja kuuif eesiseifuse koosolekut. Pidu-
dest tulufid jaabud 5365 mrf., kulufid olnud
3490 mrf. 50 pn. Siikmemafust jaabud
1250 mrf. 1. jaanuaril 1922. a. oli kasjas
11.139 mrf. 98 pn. ja 1. jaanuarifis 1923.
a. jõi kasjasje 13.288. mrf. 48 pn. Sari-
dusministeeriumitil on annetufena jaabud
23 raamatut.

Selle aasta liikmemafust määratakse
25 mrf. Wõeti wastu 37 liiget.

Ühel häälel walitakse wana juhatus ta-
gati, kus on eimeheks Z. Siid, teifed A.
Nikas, Aug. Miif, Aug. Jaanson ja prl. A.
Leppit. Zuhatusje kandidaatideks saamad A.
Eef, A. Kännas ja Z. Kõwifaar. Newis-
joni-komisjoni walitakse A. Siiber, P. Tois
ja prl. Siida Siiber. Edasi walitakse wzel

ejitajaks walla hariduskogusse A. Kännas,
lauuluuri juhatajaks ja raamatukogu-hoiu-
jaks A. Nikas, näitejuhiks Aug. Jaanson ja
5-kiim. pidufoimkonda: Z. Spirta, prl. A.
Tirka, prl. E. Randsepp, A. Kännas ja Z.
Kõwifaar.

Läbirääkimiste all peetakse nõu seltsi 15
aasta juubeli pühitsemise üle, mida pee-
takse soowitawaks ära pidada 1924. a. juu-
niku teisel poolel.

Wõpiks arutatakse weel mõnesugufid seltsi
jookswaid asju mille järele koosolek lõpetat-
se fell 1/29 õhtul. Peale selle järgnes pidu-
lik kooswiibimine.

S—s

Raised tahawad õlleladu sulguda.

Endises Diu kõrtis, Wiljandist 25 wer-
ta Tartu poole, asub Wiljandi õllewabrik
õlleladu. Ohe kõrti wastas teisel pool
maanteed töötas aga Diu meierei. Selle
tõttu juhtus tihti, et paljud kõrti „tuju“
wõtma lähewad. See seiuiford aga ei meel-
di piimahiisuse liigete naistele, kellede ol-
gatusel nüüd kõigi naiste allkirju kogutakse
ja ühifuse juhatusle ette panuakse jamme
astuda õlleladu kinnipanemiseks. S—s.

Suuepidu Jõesuus.

Pühapäeval, 19. aug., oli Jõesuus
Zamme rahwaraamatukogu seltsi korraldu-
sel suuepidu uue seltsimaja awamise pu-
hul.

Pidu awamiskõne pidas tuntud Wi-
jandimaa seltskonna-tegelane A. A. Iwer,
kes omas kõnes näitas, kuidas meie seltsi-
aastafadade kettel on arenenud ja kuidas
meie isefeiswus riigis nüüd ühifel jõul
suuri asju wõidakse üleöö korda saata. Kõ-
ne wõeti elawate kiiduwaldustega wastu.

Pidu eeskawas oli segakoori kontsert ja
näitemäng „Zahkla Siimu pojad“. Ete-
kanded olid head.

Kõisa ilna tõttu oli rahwast haruldast
palju kofku tulnud. Poolelbi ehitusel olem
seltsimaja hoone oli roheliifega ehitud ja
selle ümbruses Emajõe kaldal kenad kohad.

Piduliste ülewat tuju rõhus ainult õh-
tu Sooru majas lahtipääsenud tulekahju.
Waja põles maani maha. Tule algus tead-
mata. Waese kalamehe kahju suur. Polit-
sei kordnikule, kes pidi pidulisi fundima
tulb kustutama, hakati wastu, mis ifegi-
lõõminguks kujunes; kordnikule tungiti
kallale ja ta sai kääst wigastada. Wastuhä-
kajad toimetati wahi alla. S—s.

Põlftamaa koguduse õpetaja walimine.

9. sept. fell 2 peale lõmat on Põlfta-
maa koguduse õpetaja walimine, millest
wõib iga koguduse liige ainult ifiifitult osa
wõtta. Walimised on raioonide wiisil, iga
walla järele. Randidaatideks on end üles
annud Frey, Feldmann, Ein ja Jaan Jär-
we, kes ford iifipõilase põlweif halekuifalt
riigikogu juhitis ja „Postimeest“ toimetas
ning nüüd siia õpetajaks tahab saada. Wi-
imase kofuts tehakse laialt kihutustööd rah-
waraatonna wäikemate meeste poolt.

— e

Põllumeeste kogud.

Päänemaa põllumeeste esi- tuse täiskogu koosolek

peeti ära 19. augustil Pihula näituse ajal
Benijõel. Peale waldade saadikute, wiibi-
fid koosolekul enamajagu ehituse juhatuseliik-
meid ja riigikogu liige hra A. Lõnnmann.

Koosolekul harutati läbi, 2. riigikogu
tegevuse, omawalitfufe seaduste, teede- ja
metfakufimused.

Riigikogu tegevuse üle efines selgitawa
kõnega rkl. A. Lõnnmann, millele järgne-
sid elamad läbirääkimised, mis peasjalikult
käsitafid walitfufe moodustamise küiku.

Omawalitfufe küifimust selgitas A. Saat.
Rikemaid läbirääkimisi tekitas teedesea-
duse küifimus, mille üle rkl. Lõnnmann kõ-
nega efines.

Raudtee küifimuses tunnistati hädatar-
wikufis Wirtfu raudtee ehitamine.

Maanteede korraldamise kohuste käitmi-
ses wõeti põhimõtteline otjus wastu, et
maanteede korraashoidmifist peaks riit oia-
wõtma wastawalt riigimefja all olewa ad-
rasajandifkude arwile ja et wõimaldataks
sildade ehitufeks ja korraashoidmifeks tajuta
tarnõsminewa metfamaterjaali saamist.
Edasi tunnistati tarwikufis, et metfamater-
jaale põllumeestele nende tarwidufe järele
ilma wõifiluspaikunifeta takfijinnaga
niiidafks. Pn.

Majandusline elu.

Meie tööstus ja põllumajandus.

Meie kodumaa kandvaks jõuks on alati olnud, nii kaugel kui ajaloolised andmed ulatavad, põllumajandus ja karjafasvatatus.

Suurtööstuse arenemiseks, nagu juba Väändeuroopa riikides näeme, puuduvad meil kohased looduselised varad: kiviisik, toores raud ja puuvill. Kõige suurejoonelisemaks arenemiseks, on kõige pealt nõuetam, et tooresained kui mitte kõik, siis vähemalt osalt oleksid kodumaalt saadud.

Kui niisid kõiki neid aineid välisriikidest tooma hakata, siis on enam kui kindel, et kodumaal valmistatud kaup tuleb meil kallim kätte, kui seadama kaupa väljamaalt valmistatut osta. Suurtööstuse maadel nagu Ameerika, Inglismaa ja teised, neil on peaaegu kõik, mis tööstuses tarvis läheb, omast riigist saada.

Meil on käesoleval ajal eriti suurt tähtsust põlevkivi peale pööratud ja palju on teda kiidetud küll kodu- ja väljamaal. Aga mis meie näeme: kõige selle kühutuse peale vaatamata, mis põlevkivi heaks on tehtud, põlevkivi kõigest sellest hoolimata omale kuigi suurt poolehoidu pole juutnud võita, kui välja arvata Port-Aunda ja Aleri kumendi vabrikud, kus ta tarvitusele on võetud, kui mõõda minima mõnest proovivõidust, millest kaugemale pole jõutud ja raudtee tarvitab ikka edasi kütteainena puid, nagu ei oleks põlevkivi olemas. Ei ole asjatundja sel alal, kuid igatahes peab oletama, et põlevkivil on niisuguseid omadusi, mis ei lase teda küllalt põhjalikult kütteainena ära kasutada, üheks pea puuduseks tuleb siin küll lugeda liig suurt kütta hulka, mis peale põlemist järele jääb. Niisid jääks meil veel vaadata, kui suurt kütta ta meile ümbertöötatult toob. Rahutusteablastes kujutavad siin meile ette kõigevõimelisemaid, piltisid, nimelt ümbertöötatult saab temast kõigepealt naftaõlist õli, seda omakorda ühest ümbertöötades, mitmesuguseid masinaõlisid, bensini, gasoliini, waseeliini, parafiini j. n. e.

Seda kõike võib ju temast saada, aga ifeasi on, kas need saadud produktid endid ka meil ära tasuvad, sest enne, kui kõiki neid aineid temast kätte saada, nõuab see hiiaglatööd ja kulu. Esiteks, põlevkivi väljakaevamine on juba kulukas töö, kuid kui see kõik oleks aga selleks, et seda nafta taolist õli kätte saada, läheb vaja suuri ja kallid järeleandemisi, et sellest esimesest õlist järelejäetud õlisid ja aineid kätte saada, tuleb toimetada mitmejärgulise destillatsiooniga ja kui kõik need operatsioonid on läbi tehtud, vaadake siis, mis need bensiniid ja gasoliinid maksma lähevad ja kas nad loomulikult jõuavad võistelda naftaga ja naftaasendustega, mis on saadud Ameerikast, Kaukaasusest, Saksimaalt ja Egiptusest, kus nafta saamiseks suuremalt jaolt pole muud vaja kui puuritakse sügavam augud maasse, kust nafta iseomalt jõul jookseb ehk pumpade abil välja pumbatakse, otsekohe wagunitesse ehk laevadesse laaditakse ja ilmaturule saadetakse. Siit näeme, kui palju võrdlemisi vähe-ma vaeva ja kuluga nafta teistes maades saadakse. Kõike seda kähelepannes, kas võime meie siis oma põlevkivi saadustega ilmaturul võistelda, see näib küll kahlane olevat; kohalik tähtsus kütteainena võib tal ju ajajooksul välja areneda, niisama ka õlid võivad järelejäetud pään-seda kõrge sissevõetoli kaitse all, kuid kas see veel rahvamajanduslikult feisulohast õigustatud on, jääb küsitavaks.

Niisama on ka turbaõõde kohta ajalehtedest mitmesuguseid legendasid läbi viis- satanud, ühed tahavad turvast kasutada riide valmistamiseks, teised paberitege- miseks, kolmandad ifegi lubavad temast piiritust välja ajada. Seda kõike nimetan ainult mõõdaminnes, et näidata, mida turbaõõdest on loodetud saada. Kuid praeguste asjaolude juures ei feija turbaõõde tähtsus mitte riides, paberis ja piirituses, vaid palju olulisemates asjaoludes, see on, turbaõõde kuumutamises ja ülesharimises, neid kultuurimaaks muutes, kus vilja ja loomatoidu kasvatamine väga häid taga- järgi on annud ja kõige jalgemat teelt kõ-

neleb, misjuguist teed meil tuleb käia tur- bakoõõde kõige otstarbekohajamaks kasutami- seks.

Mehad on ju ilma kahtlemata meie rikkus olnud, mida alati suurel määral meilt välisurgudele on viidud, kuid siin- juures peab silmas pidama, et mehad pole lõpmata allikad. Mõned aastad met- sade laastamist ja meil pole muud järgi jäänud, kui kinnud ja selle all ei kannata mitte ifegi otsekohe meie riigi sissetulek, vaid ka kliima peale ei jäta see lõppude lõpuks oma mõju avaldamata.

Omalt ajal lootjib meie riigimehed tran- siitkaubandusest riigile suuri sissetulekuid saada. Kui palju neijt lootustest täide läks, pole teada, kuid kindel on see, et mitte sel mõõdul, kui loodeti. Põhjused selleks on üsna lihtsad, nimelt meie kodu- maa pole ju siin ifigi, terve Benemaa on ümber piiratud ääre-riikidega ja igalif neist piirab väljamaa kaubandust oma riigi piiridest läbi juhtida. Siin tekib meil terve rida võistlajaid ja niisid jõumegi niisuguse feisuforra juure, et mida roh- kem moorimehi, seda odavamini saab jõi- ta, aga moorimeeste peale vaadates näe- me, et nad on räbalates ja troskad ilma rehvideta.

Kui meie põllumajandust tähele pane- me, siis tuleb meil siin tegemist teha tera- vilja- ja karjafasvatusega, need omast ko- hast on küll ifksteifega tihedalt seotud, kuid ifiski tuleb tähele panna, kumb neist ma- japidamise harudest tasub ennaft paremini ära. Praeguse produktifiooni juures meil teraviljast kui väljaveo kaubast rääkida ei makfagi, sest et juba jätkub waemalt oma- maa tarvis ja kuigi meie oma teravilja- saaki jõuafime mitmewõrdjelt tõsta ja ifis otsekohe välisurgudele faata, jääb ifkagi küsitavaks, kas see tasub ennaft majandus- likelt ära, sellepärast et meie kodumaa suu- rest olalk tehavad ja kumifed nurmes nõua- vad palju suuremat tööd, vaeva ja wäeta- mist, kui näiteks Ameerika ja Benemaa põllud; rääkimata ifis veel põllutöö teh- nilifist arenemifist Ameerikas, kus wast ifksainus, mees masinatega päewa jookfud rohkem suudab ära teha, kui meie paar- kümneend meest jeda käifiti jõuavad, nii et feal kulud teravilja produktifimifeks tu- lewad hoopis wäifjemad kui meil; sellepä- rast võib ka Ameerika põllumees oma wil- ja palju odavamini müüa, kui meie põllu- mees.

Karjapidamifist, eriti just piimataria pidamifist on meil wiimasel ajal palju kir- jutatud ja räägitud, tahafjin ainult kii- dalt ja kofkumõetult niipalju tähendada, et karjasaad, olgu see wõi, juust ehk liha, on il- maturul alati nõuetaw kaup olnud ja praegugi on just piim meie põllumeestel pea- aegu ainukefeks suuremaks sissetuleku all- iaks. Ifmahurgudel kõusef aast-aastalt nõudmine karjasaaduste järele; suured tööstuse maad, nagu Inglis-, Belgia ja Saksimaa wewad palju wõid wäljamaalt ifise; mida rohkem tööstus areneb, jeda rikkamaks ja ostufuulifemaks muutub ka rahwak, mis omast kohast wõimaldab tar- witada suuremal määral wõid, juustu ja liha.

Peale selle on piimatööstus wõimalif ainult teatud maamõõdes, millel palju ki- samad piireid on, kui teravilja kasvatami- sel. Niisama tuleb ifin ka rahwaste hari- dufiifit feisuforda arwesse wõtta, mida kul- tuurifsem rahwas on, jeda suuremad ja mitmekifsemad on ka tema nõuded söögi- laual. Wõib ütelda, et karjafasvatuse fei- sulohast waadates paistawad meile õige awa- rad wäljamaaned tulewifitu, ainult üht as- ja peab ifinjuures silmas pidama, et meil produktifitub saadused wastaifit kõigiti ilmaturu nõuetele ja jeda wõiwad meie põllumehed kätte saada ühinemife ja orga- nifseerimife abil. Sellepärast, põllumehed, loodage endid piimafühifuste ümber, kus need juba olemas on ja asutage unfi, kus neid veel ei ole. Tähtifilugu kuulfime rewol- ufifiooni päemil hiiidifona: „Read looma- lei“ jebafama tahaks niisid ka põllumees- tele hiiidida: Read loomale! Põllumajan- dus on olnud aastafajad meie rahwa rif- lufeks ja sissetuleku allikaks ning jääb ka selleks tulewifikus, sellepärast jõudu edasi- piiridiatele põllumeestele ja jõudu tööle!

S. S.

Tööstusafutuste ülewaatusel Tartu-, Wiljandi- ja Pärnu- maal

miisid hiljuti kaub. tööst. ministeeriumi efitaja inf. S m e l i k. Meeldiwamat pilti Eesti tööstusafutuste edulifist arenemifist pakkus Salliste linatööstufe wabrik, kus praegu tegewifes 130-140 töölifit. Wabrik töötas ajatohafelt moodsa- te järeleandemifega ja masinatega, mis wõimal- davad ifna ümbertöötamifit mitmekififil kii- jul. Linade leotamine, õlikookide walmis- tamine, wärnitfa keetmine on ifin tehnikif- jelt hästi korraldatud. Töötas ka jahu- weskif. Ifegi linahud kasutatakse wabrikus kütteainena. Tööd jätkub küllaldajelt.

Sindi tellifkifinwabrik walmistab praegugi töõjõu juures 1.500.000 tellifkifini aastaks, juudaks aga wälja lasta kuni 4-5 miljoni kifini aasta kohta. Ministeeriumi efitaja arwates töötawat wabrik liig tagaif- hooldifult ja ifna ifmapaifitwate uuendus- teta. Sama puudufit wõib märgata ka teiste tellifkifini wabrikute juures Eestis. Wähefe produktifiooni tagajärjel wewawat tellifkifina wäljamaalt ifise, ifeäranis palju Saksimaaft, kus aga kifinid palju halmemad meie omade kõrwal. Ifegi Soome poeta- wad jaksfajed oma halmemaid tellifkifine, kuna Eestifit wedu ifina hõlfpsam ja lähem oleks. Turu oftimifega Soomes on meie tellifkifinwabrikud nähtawasti loitud olnud. Ehitamine mõtab hoogu ja sel põhjufel oleks paras aeg wäljamaa turgufid nõu- tada.

Põlftfamaal töötas wana iganud weejõuline elektrijaam. Tehnikife järele- walmne nõudel tulekfifid jufed uuendada jne. Jaama omanifud aga paluwad selle nõude täitmifit pifendada, põhjendades, et pole praegu teada, kas oleks edaskifid kasulikum woolu Wilja elektrijaamast wõtta, wõi oma elektrijaam korda jeda. Wähemal ajal- sel- gub, misjuguife hinnaga Wilja jaam nõus oleks Põlftfamaale woolu andma. Wilja elektrijaam Tartu lähedal on praegu juba täielifult käimas; wõib anda ifhe agregaa- diga töötades 1500 hobufe jõudu. Tule- wifus kui waja, seatakse ifles veel teine jamajõuline agregaat.

Muu feas tutwunes hra Smelik ka elektrofifseerimife tingimifstega maal. Kõha- pealfed muljed tõendafifid juba waremaltfif toonitatud kartufit, et elektriwoolu andmine maale juurte raskufstega ja kuludega ühen- dufes feifab ja selle tõttu nii kallis tuleb, et näiteks talud jeda waewalt jõuandawad karwitama hakata. Nii peaks ifis iga uue jaama afutamifil juba enne kindlasti teada olema, kuhu wooluenergifa juhtida.

Esimesed Läti wedurid.

Nagu „Saun. S.“ teatab, on masina- tehhas „Star“ hiljuti lõpetanud esimese Läti weduri ehitamise, mille jõud 3 hobufe.

Belgia wäliskaubandus.

Tänuwü aasta esimesel poolel on Belgia üle 3,8 miljardi frangi eest kaupa- fid wälja ja ligi 5,8 miljardi frangi eest ifi- je wedanud.

Wõikus Poolamaal ja Ungaris.

„Times“ teatab, et Poolas niifufaf 25 % ja ruffifaf 20 % juures on kui käi- nud aastal. Ungaris on niifud, ruffid, od- rad ja laerad tänuwü paremad kui käinud aastal aga muu põllufufaf on wifhma puudu- sel wäifsem.

Ukraina wiljasaak.

Ukrainas arwatakse tänuwü, nagu „M. G. Comm.“ teatataffe, 787 miljoni puuda wilja saada. Sellest wõidakfe 60 milj. ekspordi tarwis jääwat, kui seemne ja toiduwilja maha arwatud. Ifentrofufus on juba 15 milj. p. wilja wäljaveofes Wäma- Benemaaft lepingu teinud ja laewad wäl- jamaalt ifirunud.

Kanada küllwab taluwilja wähem.

„Times“ teatataffe, et Kanadas tänuwü taluwilja 15,5 ja ruffid 9 protfenti wäifem fiftwataffe kui käinud ifigifil. Rõh- jus arwatawasti tänuwüme hea wiliifafaf ja odaw wiljahind.

Soome fufkranaeri faak käesolewal aastal.

Soome fufkrutehaje juhtiwate jõudude poolt on „U. Suomile“ feletatud, et maeri- fufw praegufel ifmapifgul on Soomes ife- äranis lootufataram. Kuigi see on loomuf- kufst halmem kui horififkufst, nii nagu tänuwü on ifugu minde wifjadegagi. Maerifaak ole- neb kõige pealt ifigifilmade feisuforraft. Su- mel on ifiski n. n. juurefärbes kaswule ifiga teinud, kuid ta ei ole kohju teinud taime juurtele. Ifiljutine hõll ei ole fufkranaerife kohju toonud, jefi need on hõllale wastaufi- dawamad kui muu juurwifit ja kartulid.

Põllumehed on fufkranaerifit kaswata- nud wäga hõllakalt, olgugi et käesolewal aastal fiftwipind on natufene wäifenenud. Käinud aastal oli nimelt ifidifne fiftwipind 1000 hef- tari, käesolewal aastal 900 hf., jeeaga wähe- nenud umbes 10%.

Wifis puutub fufkranaeri hindadesje, on see juba waremalt kindlaks määratud, ni- melt 35 penni fift. Palju olenes fufkranaerifit, kas wõib põllumeestele peale jelle weel ifijamafju anda.

Sügisje fufkranaerifit ei wõi veel midagi kindlat wõlda. Wifidugi peab ju Soome too- resfufkruteõõdaga jälgifma ifidifit maailma fufkranaerifit. Põllumeestele on omefigi heaks tööstifis asjaolu, et maerifaaw on Soomes tänuwü hea, mis head lõiftit lubab.

Wäljamaa linaturgudeft.

Welfaftifit teatataffe Englife lehtedes, et Iiri linad heades tingimifstes on ära fift- kufud ja faak hea ole. Wõni ofa ifinu on juba leos.

Linade hinnad on odawamaks käinud, jefi käinud aasta ifnu tahetataffe ära müüa. Inglismaal on linade ja takfufude wäga wähe kaubitfufud. Belgias on linade järe- le nõudmifit, jefi Belgia frangi kurs teeb oftmife kergemaks ja inglafjed on feal ofi- mas.

Linase lõnga ja riide müüf wõidakfe ole- wat wäife.

oooooooooooo

Kurfid.

Tallinna börfe kurfifedel.

22. augustil, 1923. a.

	Kõhtud.	Õhtud.	Müüjad
1 Dollar	347,50	346	347,50
1 Raefterling	1594	1577	1594,50
1000000 Sakfa m.	—	50	75
100 Soome	—	952,50	962,50
100 Rootfif krooni.	—	9210	9260
100 Daani	—	6425	6585
100 Prantfufje fr.	—	1905	1925
100 Hollandif gulb.	—	19610	19710
100 Eesti rubla	—	138,60	137,10
100 Efhho-St. kr.	—	1010	1040
1 Kuldrubla	—	170	—
100 Itaalia liri	—	1485	1515

Wäär- paberid	Nominaal- wäärtus	Wõimane- wäärtus	Õhtud	Müüjad
Obligatfion id				
D. W. Wõidu- laen	100	—	97	110

Müa, 22. aug.

1 Englife nael	23,37
1 dollar	5,14
100 Eesti marka	1,53
100 Poola marka	0,0035

oooooooooooo

Toimet. jaadetud kirjandus.

Kirjastus-ühifus „Agronom“ kirjastufel ilmunud raamatid:

Wäetisõpetus, S. Lehtmann, 1923, 118 lf., hind 150 marka.

Põllumajapidamife õpetus, A. Kebane. Efinene oja: õpetus põllumajanduslike tootmife tingimifstest ja abinõudeft. 112 lf., hind 120 marka.

Hobuste wanadufe hindamine, looma- arst A. Rängel, 51 pildiga, 38 + XXVIII, hind 150 marka.

E. W. Terwifshofiu Peawalitfufe aruan- ne 1921. ja 1922. aastal.

Sõdur nr. 15, kolmap. 15. aug. 1923.

Sõduri lifa VII, juuli 1923, hind: ififit- nummer 80 marka.

Eesti Majandus, nr. 26, tööstufe, kau- bandufe ja rahandufe afifiri, 18. augustil 1923.

oooooooooooo

Wäljamaa kirjastufe Osafühifus „Kaja“. Wastutaw toimetaja A. T u b i t s.

